

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyně Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýľovou, Ph. D. ve věci

žalobce: **R. S.**
t. č. pobytem X

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 1. 2024, č. j. OAM-1591/LE-LE05-LE05-2023,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 1. 2024, č. j. OAM-1591/LE-LE05-LE05-2023, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalovaný rozhodnutím ze dne 31. 1. 2024, č.j. OAM-1591/LE-LE05-LE05-2023 („napadené rozhodnutí“) rozhodl o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany tak, že žalobci nelze

udělit azyl pro existenci důvodů podle § 15 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu („zákon o azylu“), a že žalobci nelze udělit doplňkovou ochranu pro existenci důvodů podle § 15a zákona o azylu. Žalobce s napadeným rozhodnutím nesouhlasí a napadl jej žalobou v celém rozsahu.

II. Napadené rozhodnutí a související skutkové okolnosti

2. Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 3. 2017, č.j. 11 To 6/2017-549, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2016, sp.zn. 49 T 6/2016, byl žalobce shledán vinným ze zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1, 3 písm. c) zákona č. 40/1964 Sb., trestní zákoník („trestní zákoník“). Za spáchaný trestný čin byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 8 roků, trestu vyhoštění ze země ve výměře 10 let a k trestu propadnutí věci.
3. Žalobce podal dne 21. 11. 2023 žádost o udělení mezinárodní ochrany. Uvedl, že výkon trestu odnětí svobody mu končí dne 9. 12. 2023 a že byl odsouzen k trestu vyhoštění z České republiky. Měl by být vyhoštěn do Kosova. Sdělil, že chce zůstat v České republice kvůli rodinným vazbám s bývalou manželkou a dcerou, jeho vyhoštění by trvale přetrhalo jeho rodinné vazby, které jsou pro něj životně důležité. Při poskytnutí údajů k žádosti o mezinárodní ochranu dne 30. 11. 2023 žalobce sdělil, že do České republiky vstoupil asi v roce 1999 a v roce 2000 zde poprvé žádal o azyl. O mezinárodní ochranu žádá kvůli své rodině, dceři žalobce je 14 let a žije ve S. Také o ni žádá proto, že ve výkonu trestu je kvůli drogové trestné činnosti, zapletl se s drogami a nyní mu kvůli tomu vyhrožují Albánci. Nemůže se vrátit do Kosova, tam je jeho život ohrožen.
4. S žalobcem byl proveden pohovor k žádosti o mezinárodní ochranu dne 6. 12. 2023. Žalobce uvedl, že se po osmi letech ve výkonu trestu cítí být napravený. Chce žít normálně. K výhrůžkám od Albánců v rámci pohovoru specifikoval, že mu vyhrožovali, když ho chytila policie, když byl ve vazbě a před soudem. Poté, co byl žalobce informován o možnosti vyloučení z mezinárodní ochrany dle § 15 a § 15a zákona o azylu, se žalobce vyjádřil k průběhu trestního řízení. V rozsudcích dle něj byly strašné chyby, bylo tam mnoho nejasností. Žalobce má za to, že tak vysoký trest dostal proto, že se jednalo o pomstu policie. Nabízeli mu, aby spolupracoval, ale on odmítl vypovídat. Závěrem žalobce uvedl, že chce být s rodinou, s dcerou, chce si najít práci a slušně žít. Trest ho ponaučil.
5. Žalovaný zjistil, že žalobce byl za trestnou činnost v České republice odsouzen celkem čtyřikrát. Poprvé byl odsouzen v roce 1994 k trestu odnětí svobody na 5 měsíců pro spáchání přečinu násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci dle § 197a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon („trestní zákon“). Tímto rozsudkem mu byl uložen i trest vyhoštění, od jehož výkonu bylo dne 6. 12. 2005 upuštěno. Podruhé byl odsouzen v roce 1998 k trestu odnětí svobody na 9 měsíců pro spáchání přečinů padělání a pozměňování veřejné listiny dle § 176 odst. 1 trestního zákona a maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 odst. 1 trestního zákona. Potřetí byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 5 měsíců v roce 2002 opět pro maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 odst. 1 trestního zákona. Naposledy byl odsouzen v roce 2017, jak bylo nadepsáno shora.
6. Žalovaný shledal, že žalobci nelze udělit azyl, neboť jsou dány důvody dle § 15 odst. 3 písm. d) zákona o azylu, tedy že cizinec pravomocně odsouzený za zvlášť závažný zločin představuje nebezpečí pro společnost. Žalovaný se zabýval pojmem zvlášť závažný zločin a jeho chápáním v azylovém právu, odkázal na rozsudky Soudního dvora Evropské unie (SDEU) a Nejvyššího správního soudu (NSS) zabývajícími se posouzením vážnosti zločinu.

Svůj závěr žalovaný odůvodnil mimo jiné tím, že žalobce byl již čtyřikrát odsouzen za trestnou činnost. Páchal drogovou trestnou činnost po dobu nejméně deseti let a ve velkém rozsahu. V trestné činnosti pokračoval i po předchozích odsouzeních. Z jeho výpovědi je zřejmá nulová sebereflexe. Žalobce sice tvrdí, že jej trest poučil, svou vinu však evidentně v zásadě nepřipouští, nebo ji přinejmenším bagatelizuje. Trestní stíhání a odsouzení označuje za pomstu orgánů činných v trestním řízení. Žalobce nabízel k prodeji a přechovával drogu heroin, která je řazena mezi tvrdé drogy, s významným devastacím účinkem na zdraví konzumentů. Žalobce se trestné činnosti dopouštěl dlouhodobě, systematicky a prakticky každodenně ve velkém rozsahu a v úmyslu opatřit si materiální prospěch. Stejně jako trestní soudy žalovaný neshledal v případě žalobce žádné polehčující okolnosti. Polehčující není ani skutečnost, že žalobci byl uložen trest odnětí svobody na dolní hranici zákonného rozmezí. I tak se jednalo o přísný trest, svědčící o společenské nebezpečnosti žalobce. Tomu odpovídá i udělený trest vyhoštění na deset let. Žalovaný nevyhodnotil jako polehčující okolnost ani skutečnost, že žalobce trest odnětí svobody již vykonal. Z jeho výpovědi plyne nulová sebereflexe, svou vinu evidentně nepřipouští a snaží se ji bagatelizovat. Žalovaný se dále zabýval možností udělit žalobci doplňkovou ochranu, dospěl k závěru, že je nutno aplikovat § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu a vyloučit žalobce z možnosti udělení doplňkové ochrany.

III. Žaloba

7. Dle žaloby nelze trestný čin, pro který byl žalobce odsouzen k trestu odnětí svobody, kvalifikovat z hlediska azylového práva jako vážný zločin. Argumentace žalovaného neposkytuje dostatečné odůvodnění takového závěru. Žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2019, č. j. 4 Azs 352/2019-36, který uvádí některé typové vážné zločiny, jako je vražda, znásilnění, žhářství či ozbrojená loupež. Žalobce žádný z těchto typových zločinů nespáchal.
8. Žalobce poukázal na rozpor mezi vnímáním pojmu „vážný zločin“ dle azylového práva a pojmu „zvlášť závažný zločin“ dle trestního práva, jak je obsažen v rozhodnutích Nejvyššího správního soudu, ze kterých žalovaný v napadeném rozhodnutí vycházel. Tyto pojmy nelze bez dalšího směřovat dohromady. Pojem „závažný zločin“ je nutno v azylovém právu brát samostatně a speciálně pro účely azylového posouzení. Pokud původní rozhodnutí Městského soudu v Praze žalobci uložilo trest odnětí svobody mimořádně snížený pod spodní hranici zákonné sazby, přičemž odvolací soud následně uložil trest při samé spodní hranici zákonné sazby, jedná se o závažné indicie vypovídající o tom, že se nejednalo o trestný čin, který by byl vážným zločinem, či dokonce zvlášť závažným zločinem v intencích azylového práva.
9. Žalobce se ohradil proti posouzení žalovaného ve třetím odstavci na straně 10 napadeného rozhodnutí. Žalobce během trestního řízení využil svého práva nevypovídat, ke své vině se nikdy nevyjádřil. Nemůže mu být kladeno k tíži, že u azylového pohovoru vyjádřil svůj nesouhlas se způsobem svého trestního odsouzení. Žalobce nesouhlasí s tím, že by prošel nulovou sebereflexí. Má za to, že trest, který odpykal, byl velice přísný a on se cítí být napravený. Žalobce nechce mít s drogami nadále nic společného, chce žít poblíž své rodiny. Nebagatelizuje závažnost své předchozí činnosti, nýbrž jako právní laik nesouhlasí s přísností trestů, které mu byly uloženy.

10. Žalobce obecně namítl že napadené rozhodnutí je nesrozumitelné a nepřezkoumatelné. Tím, že žalobce bude pobývat mimo Českou republiku, dojde k dalšímu závažnému zásahu do jeho práv na soukromý a rodinný život, což napadené rozhodnutí opomíjí.

IV. Vyjádření žalovaného

11. Žalovaný považuje napadené rozhodnutí za správné a žalobu za nedůvodnou. S námitkami žalobce nesouhlasí, neboť nedokládají namítaná pochybení. Žalovaný se důkladně zabýval tím, zda trestný čin spáchaný žalobcem lze hodnotit jako zvlášť závažný zločin z hlediska azylového práva. Tento pojem v odůvodnění napadeného rozhodnutí s odkazem na relevantní judikaturu vymezil. Zjednodušeného vymezení pojmu „zvlášť závažný zločin“ založeného na definici dle trestního zákoníku se žalobce v žalobě paradoxně dovolává.
12. Žalovaný v napadeném rozhodnutí zohlednil konkrétní specifické okolnosti případu, poukázal na dlouhodobost trestné činnosti žalobce, její velký rozsah, vysokou společenskou nebezpečnost i mizivý dopad opakovaného odsouzení na žalobce. Rekapituloval své posouzení z napadeného rozhodnutí, odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, se kterou je jeho rozhodnutí v souladu. Konkrétně na rozsudky ze dne 1. 2. 2017, č.j. 6 Azs 309/2016, ze dne 17. 12. 2020, č.j. 1 Azs 396/2020-37 a ze dne 30. 8. 2021, č.j. 8 Azs 192/2020-48.

V. Posouzení věci krajským soudem

13. Krajský soud v Brně při splnění podmínek řízení přezkoumal napadené rozhodnutí [§ 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, („s.ř.s.“), ve spojení s § 32 odst. 9 zákona o azylu]. Ve věci rozhodoval bez jednání, neboť pro to byly splněny zákonem stanovené podmínky (§ 51 odst. 1 s.ř.s.).
14. Žaloba je důvodná.
15. V posuzované věci byl aplikován § 15 odst. 3 písm. d) zákona o azylu a soud se nejprve zabýval východisky této právní úpravy. Dále se zabýval důvodností námitek žalobce, který zpochybňoval závěr o svém vyloučení z mezinárodní ochrany. Pro účely dalšího řízení soud rovněž považoval za vhodné vyjádřit se k možnému porušení zásady nenavracení.

V. a) Právní úprava § 15 odst. 3 písm. d) zákona o azylu

16. Podle § 15 odst. 3 písm. d) zákona o azylu nelze udělit azyl, pokud „cizinec jako pravomocně odsouzený za zvlášť závažný zločin představuje nebezpečí pro společnost.“ Toto ustanovení bylo do zákona o azylu doplněno novelou zákona o azylu č. 173/2023 Sb., s účinností od 1. 7. 2023.
17. Úmluva o právním postavení uprchlíků (sdělení MZV č. 208/1993 Sb., „Ženevská úmluva“) definuje v čl. 1 A pojem „uprchlík“ a v čl. 1 D až 1 F vymezuje osoby, na něž se nevztahuje. Vyloučení cizince z mezinárodní ochrany rovněž upravuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. 11. 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany („kvalifikační směrnice“). Kvalifikační směrnice v čl. 12 obsahuje důvody pro vyloučení z postavení uprchlíka, v článku 17 pak obsahuje důvody pro vyloučení z doplňkové ochrany. Současně kvalifikační směrnice v čl. 14 obsahuje důvody pro odnětí postavení uprchlíka. Právní úprava článku 14 kvalifikační směrnice je pro řešenou věc podstatná, neboť právě na jejím základě, jak vyplývá z důvodové

zprávy (tisk PSP ČR č. 387/0, 2023, k bodům 28 a 58) došlo k rozšíření důvodů pro neudělení azylu v § 15 odst. 3 zákona o azylu.

18. Dle čl. 14 odst. 4 písm. b) kvalifikační směrnice „[č]lenské státy mohou odejmout, ukončit nebo zamítnout prodloužení platnosti postavení přiznaného uprchlíkovi vládním, správním, soudním nebo kvazisoudním orgánem, jestliže jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.“
19. Dle čl. 14 odst. 5 kvalifikační směrnice „[v] situacích uvedených v odstavci 4 se mohou členské státy rozhodnout nepřiznat postavení uprchlíka, jestliže toto rozhodnutí ještě nebylo přijato.“
20. Dle čl. 14 odst. 6 kvalifikační směrnice „[o]soby na které se vztahují odstavce 4 a 5, jsou způsobilé k právům uvedeným v článcích 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevské úmluvy nebo podobným právům, pokud se nacházejí v dotyčném členském státě.“
21. Důvodová zpráva k novele zákona o azylu č. 173/2023 Sb. v části týkající se novelizace důvodů pro vyloučení z mezinárodní ochrany odkazuje na rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. 5. 2019, *M a další*, C-391/16, C-77/17 a C-78/17 (dále též „rozsudek SDEU ve věci *M a další*“). Tento rozsudek se zabýval mimo jiné tím, zda právní úprava čl. 14 odst. 4 a 5 kvalifikační směrnice není v rozporu s čl. 1 Ženevské úmluvy, pokud důvody pro odnětí mezinárodní ochrany dle uvedených článků kvalifikační směrnice neodpovídají důvodům pro vyloučení uvedeným v článku 1 C až F Ženevské úmluvy, přestože tyto důvody pro vyloučení mají v systému této úmluvy taxativní povahu (srov. čl. 42 odst. 1 Ženevské úmluvy).
22. Soudní dvůr EU dospěl k závěru, že tomu tak není, neboť „ustanovení čl. 14 odst. 4 až 6 směrnice 2011/95 nemohou být vykládána v tom smyslu, že odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka má za následek, že dotyčný státní příslušník třetí země nebo dotyčná osoba bez státní příslušnosti splňující hmotněprávní podmínky čl. 2 písm. d) této směrnice ve spojení s ustanoveními kapitoly III uvedené směrnice přestane být uprchlíkem ve smyslu článku 1 části A Ženevské úmluvy, a tudíž bude vyloučen z mezinárodní ochrany, která mu má být podle článku 18 Listiny zaručena při dodržení uvedené úmluvy.“ Soudní dvůr EU dále uvedl, že členský stát, který využije možností stanovených v čl. 14 odst. 4 a 5 kvalifikační směrnice, musí uprchlíkovi, který se v situaci dle tohoto ustanovení nachází, přiznat přinejmenším práva zakotvená Ženevskou úmluvou, na něž čl. 14 odst. 6 výslovně odkazuje.
23. Český zákonodárce na shora nadepsané závěry Soudního dvora EU reagoval také tím, že novelizoval § 28 zákona o azylu, který byl doplněn o odstavec 9 tak, že cizincům, kterým nelze udělit azyl dle § 15 odst. 3 písm. d) nebo e) a cizincům, kterým byl odňat azyl dle § 17 odst. 1 písm. i) a j), v případě, že by jinak splňovali důvody pro udělení nebo ponechání azylu, přiznává práva uvedená v čl. 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků. V takovém případě Ministerstvo vnitra na žádost rozhodne o strpění cizince na území a vydá mu o tomto potvrzení.

V. b) Zvlášť závažný zločin dle § 15 odst. 3 písm. d) zákona o azylu

24. Závažnost jednotlivých zločinů není pro účely azylového práva na úrovni mezinárodního práva ani unijního práva konkrétně vymezena, obecně sem spadají trestné činy odpovídající „běžné“ závažné kriminalitě. Jakkoli je důležitým vodítkem při hodnocení závažnosti trestného činu jeho kvalifikace na podkladě národní právní úpravy, nejedná se o ukazatel rozhodující. Vždy je nutné posoudit individuální okolnosti případu. Vyloučení z ochrany nemůže být automatické (viz rozsudek SDEU ze dne 9. 11. 2010, ve věci *B a D*, C-57/09

a C-101/09, body 91 a 93, srov. též rozsudky NSS ze dne 1. 2. 2017, č.j. 6 Azs 309/2016–28, nebo ze dne 3. 8. 2016, č.j. 3 Azs 82/2016–29).

25. S ohledem na aplikaci nové právní úpravy se soud zabýval otázkou, jak je na místě vykládat naplnění podmínky § 15 odst. 3 písm. d) zákona o azylu. Nelze odhlédnout od skutečnosti, že toto ustanovení má svůj předobraz v čl. 14 odst. 4 písm. b) kvalifikační směrnice. Při jeho výkladu je proto namístě vycházet z judikatury týkající se právě čl. 14 odst. 4 písm. b) kvalifikační směrnice, nebo totožného § 17 odst. 1 písm. j) zákona o azylu.
26. Určujícími kritérii činu, který lze považovat za *zvlášť závažný trestný čin* ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) kvalifikační směrnice, se zabýval Soudní dvůr EU v rozsudku ze dne 6. 7. 2023, *M. A.*, C-402/22 (dále též „rozsudek SDEU ve věci *M. A.*“). V první řadě dospěl k závěru, že trestný čin *zvlášť závažný* dle čl. 14 odst. 4 písm. b) kvalifikační směrnice *musí vykazovat výjimečnou závažnost, která svou měrou přesahuje závažnost trestných činů, které mohou odůvodnit použití čl. 12 odst. 2 písm. b) [tj. pokud se dopustili „vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než byli uznáni uprchlíkem, tj. před vydáním povolení k pobytu na základě přiznání postavení uprchlíka. Za vážné nepolitické zločiny lze považovat zvlášť kruté činy, přestože byly údajně spáchány s politickým cílem“] nebo čl. 17 odst. 1 písm. b) [tj. pokud se dopustili „vážného zločinu“] a odst. 3 kvalifikační směrnice (viz bod 35 rozsudku).* Tyto pojmy azylového práva proto nelze zaměňovat.
27. Soudní dvůr EU připomněl, že ustanovení čl. 14 odst. 4 písm. b) kvalifikační směrnice, které představuje výjimku z pravidla dle čl. 13 kvalifikační směrnice, musí být vykládáno restriktivně (obdobně viz rozsudek SDEU ze dne 13. 9. 2018, *Abmed*, C-369/17, bod 52). Dále vymezil výčet skutečností, které je nutné vzít při posuzování závažnosti trestného činu v úvahu. Musí se jednat o trestný čin, který lze na základě jeho specifických rysů považovat za čin vykazující výjimečnou závažnost v tom smyslu, že spadá mezi trestné činy, které nejvíce narušují právní řád dotčené společnosti (bod 37). Vyhodnocení stupně závažnosti trestného činu vyžaduje posouzení veškerých okolností dané věci. Pro zjištění těchto okolností je relevantní odůvodnění odsuzujícího rozsudku, jelikož vyjadřuje posouzení jednání dotčeného státního příslušníka třetí země příslušným trestním soudem (bod 40). Zásadní význam mají také povaha a výše hrozícího trestu a výše trestu, který byl uložen (bod 41). Za trestný čin ve smyslu vykládaného ustanovení lze považovat „*trestný čin, který byl důvodem pro uložení zvláště přísného trestu s ohledem na trestní sazby obecně ukládané v dotčeném členském státě*“ (bod 42). Krom hrozícího trestu je nutno zohlednit také povahu spáchaného trestného činu, která může přispět k prokázání intenzity zásahu do právního řádu dotčené společnosti a všechny okolnosti spáchání trestného činu, zejména případné polehčující nebo přitěžující okolnosti, úmyslnou či nedbalostní povahu trestného činu, jakož i povahu a rozsah způsobených škod (bod 43).
28. Soudní dvůr EU dále uvedl, že aplikace čl. 14 odst. 4 písm. b) kvalifikační směrnice předpokládá splnění dvou samostatných podmínek. Zaprvé, dotýcný státní příslušník třetí země byl odsouzen pravomocným rozsudkem za *zvlášť závažný trestný čin* a zadruhé, tento cizinec představuje nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází. Nelze mít za to, že splnění jedné z těchto dvou podmínek postačuje ke konstatování, že je splněna i podmínka druhá (bod 51 a 52). Příslušný orgán musí prokázat, že nebezpečí, které dotýcný státní příslušník třetí země představuje pro společnost daného členského státu, je skutečné, aktuální a dostatečně závažné a že odnětí postavení uprchlíka představuje opatření, které je přiměřené tomuto nebezpečí (bod 56).

29. Nejvyšší správní soud se v rozsudku ze dne 23. 4. 2020, č.j. 5 Azs 189/2015–127, zabýval pojmy „vážný zločin“ a „zvlášť závažný trestný čin“ (viz bod 48). Konstatoval, že se jedná o autonomní pojmy unijního a mezinárodního uprchlického práva. Dosavadní judikatura se doposud zabývala výkladem prvního z uvedených pojmů ve vztahu k vyloučení cizince z udělení doplňkové ochrany dle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu (tj. z důvodu, že se dopustil *vážného zločinu*). Nejvyšší správní soud uvedl, že závěry judikatury je možné využít i pro interpretaci pojmu „zvlášť závažný trestný čin“ podle čl. 14 odst. 4 písm. b) kvalifikační směrnice. Konstatoval, že vzhledem k provázanosti vnitrostátních a unijních norem je logické v této věci pojem „zvlášť závažný zločin“ (se kterým pracuje vnitrostátní právo) a pojem „zvlášť závažný trestný čin“ (který používá naopak kvalifikační směrnice) pro účely jejich výkladu považovat za synonyma (viz bod 49). Kritérium zvláště těžkého trestného činu ve smyslu Ženevské úmluvy budou splňovat pouze trestné činy vyznačující se mimořádnou závažností a výjimečnými okolnostmi (viz bod 51).
30. Žalovaný v napadeném rozhodnutí v prvním odstavci na straně 8 uvádí, že *„je přesvědčen o tom, že z hlediska azylového práva je třeba vycházet z výkladu pojmu „vážný zločin“, jak jej učinil Nejvyšší správní soud, neboť v tomto smyslu judikatura Nejvyššího správního soudu vyznívá, když již dříve vyložila, že obsah pojmu „vážný zločin“ a pojmu „zvlášť závažný zločin“ v případě ustanovení § 17a zákona o azylu je totožný.“* Žalovaný pro podporu tohoto tvrzení na žádné rozhodnutí Nejvyššího správního soudu neodkázal a zdejší soud se s ním pro rozpor s nadepsanými judikaturními východisky nemůže ztotožnit. Pro řešenou věc navíc není relevantní § 17a zákona o azylu.
31. Žalovaný odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 2. 2017, č.j. 6 Azs 309/2016-28, který se týká výkladu pojmu „vážný zločin“ dle § 15 odst. 1 písm. b) zákona o azylu, či dle čl. 12 odst. 2 písm. b) nebo čl. 17 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice, a také se v napadeném rozhodnutí zabýval vztahem tohoto pojmu k pojmu „zvlášť závažný zločin“ ve smyslu trestního zákoníku. Vůbec se však nezabýval výkladem pojmu „zvlášť závažný zločin“ ve smyslu azylového práva. Žalovaný dále odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2019, č.j. 4 Azs 352/2019-36, ve kterém se Nejvyšší správní soud zabýval drogovou trestnou činností a její kvalifikací jako „vážný zločin“. Ani tento rozsudek se tedy nezabývá výkladem pojmu „zvlášť závažný zločin“ ve smyslu azylového práva.
32. Jak bylo výše shrnuto, dle rozsudku SDEU ve věci *M. A. trestný čin vykazující znaky zvláštní závažnosti*, a tedy odůvodňující aplikaci čl. 14 odst. 4 písm. b) [či § 15 odst. 3 písm. d) zákona o azylu] *není pojmově totožný s trestným činem kvalifikovaným pouze jako „vážný zločin“ ve smyslu azylového práva*. Dovodil, že zvlášť závažný trestný čin musí vykazovat výjimečnou závažnost, která svou mírou přesahuje závažnost trestných činů, které mohou odůvodnit použití čl. 12 odst. 2 písm. b) nebo čl. 17 odst. 1 písm. b) a odst. 3 kvalifikační směrnice (tedy trestných činů naplňujících pojem „vážný zločin“ ve smyslu azylového práva) a poskytl i další vodítka na jejichž základě je možné učinit závěr o tom, že spáchaný trestný čin, pro který byl cizinec pravomocně odsouzen, byl zvlášť závažný.
33. Žalovaný proto postupoval chybně, pokud pojem „zvlášť závažný zločin“ fakticky ztotožnil s pojmem „vážný zločin“. Vůbec se nezabýval tím, zda trestný čin, pro který byl žalobce pravomocně odsouzen, měrou své závažnosti přesahuje závažnost „vážného zločinu“ ve smyslu azylového práva. Soud proto musel dát zapravdu žalobci. Žalovaný v napadeném rozhodnutí řádně neodůvodnil, že trestná činnost, za kterou byl žalobce odsouzen, dosahuje intenzity „zvlášť závažného zločinu.“ Žalovaný neučinil závěr o tom, že by se žalobcem

spáchaný trestný čin vyznačoval mimořádnou závažností a výjimečnými okolnostmi, či že by uložený trest byl s ohledem na běžně ukládané trestní sazby zvláště přísný (žalovaný naopak konstatoval, že se jednalo o „poměrně přísný“ trest).

34. Napadené rozhodnutí nenaplnuje ani podmínky vyslovené v rozsudku SDEU ve věci *M. A.* pokud jde o prokázání nebezpečí, které žalobce pro společnost představuje. Žalovaný svůj závěr o nebezpečnosti žalobce odůvodnil jen velmi stručně a fakticky jej založil na samotném odsouzení žalobce. Odkázal na posouzení trestních soudů, které se shodly na závěru o vysoké nebezpečnosti žalobce. Nebezpečí, které žalobce pro společnost představuje, však musí být aktuální a natolik závažné, aby neudělení postavení uprchlíka bylo přiměřeným opatřením. Takové úvahy však napadené rozhodnutí neobsahuje.
35. Lze shrnout, že žalovaný v napadeném rozhodnutí chybně sjednotil pojmy „vážný zločin“ a „zvlášť závažný zločin“ ve smyslu azylového práva. Napadené rozhodnutí neobsahuje dostatečné důvody pro přijetí závěru, že zločin, pro který byl žalobce pravomocně odsouzen, dosahoval intenzity zvlášť závažného zločinu ve smyslu azylového práva, a zároveň že žalobce představuje skutečné, aktuální a dostatečně závažné nebezpečí pro společnost.

V. c) Vážný zločin dle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu

36. Námitky žalobce směřovaly také proti závěru o tom, že byly dány důvody pro neudělení doplňkové ochrany žalobci dle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu. V tomto ohledu však žalobci přisvědčit nelze. Napadené rozhodnutí obsahuje dostatečně odůvodněný závěr o tom, že trestný čin, pro který byl žalobce odsouzen, naplňuje intenzitu vážného zločinu ve smyslu zákona o azylu.
37. Žalovaný se nespokojil se skutečností, že trestný čin, za který byl žalobce pravomocně odsouzen, odpovídá zvlášť závažnému zločinu ve smyslu trestního zákoníku. Uvedené je pouze jedním z mnoha ukazatelů svědčících o závažnosti trestného činu. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí plyne, že žalovaný vzal v potaz skutečnost, že se jednalo o úmyslný trestný čin, dobu páčání trestné činnosti (žalobce ji páchal 10 let v podstatě každodenně) i rozsah páčání trestné činnosti (jednalo se o více než 2 kg drogy heroin). Vzal také v potaz, že motivem jednání žalobce byl zjevně pouze majetkový prospěch. Žalovaný se zabýval závažností drogové kriminality obecně, jakož i škodlivostí drogy heroin pro společnost a jejím vážným dopadům na zdraví člověka. Žalovaný přihlédl i k tomu, že se jednalo již o čtvrté trestní odsouzení žalobce, což bylo shledáno jako přítěžující okolnost a skutečnost, že žalobce již v minulosti trest odnětí svobody vykonával, přičemž vykonaný trest se zjevně minul účinkem.
38. Ve vztahu k drogovým trestným činům dosavadní ustálení judikatura považovala za dostatečné, pokud žalovaný poukázal na odsouzení za úmyslný trestný čin, spáchaný s úmyslem získat materiální prospěch, ve velkém rozsahu, případně jako člen organizované skupiny (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2018, č. j. 6 Azs 108/2018-28, ze dne 3. 9. 2020, č. j. 1 Azs 244/2020-33, ze dne 17. 2. 2021, č. j. 7 Azs 331/2020-19, ze dne 18. 2. 2021, č. j. 5 Azs 311/2020-29, ze dne 25. 5. 2021, č. j. 1 Azs 37/2021-38, ze dne 14. 10. 2021, č. j. 9 Azs 140/2021-32). Je sice pravda, že žalobce nebyl odsouzen za spáchaní trestného činu jako člen organizované skupiny. I přesto však odůvodnění žalovaného ob stojí, a to právě pro dlouhodobost a velký rozsah páchané trestné činnosti. Jakož i pro skutečnost, že se jednalo o opakované trestní odsouzení, což bylo shledáno jako přítěžující okolnost. Ve prospěch žalobce naopak nespovídaly žádné polehčující okolnosti. Jeho námitce,

že by právě tento faktor bránil přijetí závěru o aplikaci vylučujících klauzulí, proto soud nepřisvědčil.

39. Žalobce se v žalobě ohradil proti tomu, jak žalovaný vyhodnotil jeho výroky o trestním řízení. Soud má za to, že výroky žalobce o vedeném trestním řízení nebyly takové intenzity, aby bylo možné učinit závěr o nulové sebereflexi žalobce, jak to učinil žalovaný. Žalobce netvrdil, že trestnou činnost nepáchal, pouze uvedl své domněnky o tom, proč dostal tak přísný trest (mělo se dle něj jednat o pomstu orgánů činných v trestním řízení za to, že nespolupracoval). Žalobce sdělil, že se cítí být napravený a že chce již žít normální život a s drogami nechce mít nic společného. Byť žalovaný dle zdejšího soudu výroky žalobce o trestním řízení nadhodnotil, nemá to vliv na závěr o tom, že trestný čin, pro který byl žalobce pravomocně odsouzen, odpovídá intenzitě vážného zločinu ve smyslu § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu.
40. Pokud žalobce namítal, že žalovaný nevzal v potaz zásah do jeho rodinného života, z hlediska aplikace vylučujících klauzulí není rodinný život žalobce jakkoli relevantní.

V. d) Zásada nenavrácení

41. Nad rámec žalobních námitek se soud pro účely dalšího řízení zabýval otázkou, zda vyloučení žalobce z udělení azylu, aniž by žalovaný nejprve posoudil, zda žalobce splňuje podmínky pro jeho udělení, neodporuje zásadě nenavrácení. Judikatura totiž obecně dovodila, že má-li soud poznatky o tom, že u žalobce hrozí porušení zásady *non-refoulement*, přihlíží k tomu i bez námítky z úřední povinnosti (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 8. 3. 2011, č.j. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS, usnesení NSS ze dne 29. 5. 2014, č. j. 6 Azs 22/2014-59, nebo rozsudek NSS ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49).
42. Důvod pro odepření postavení uprchlíka spočívající v tom, že osoba pravomocně odsouzená za zvláště závažný zločin představuje nebezpečí pro společnost, v zásadě odpovídá čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy. Toto ustanovení upravuje výjimku, při které se na uprchlíka nevztahuje zásada nenavrácení. Stejnou výjimku upravuje i čl. 21 odst. 2 písm. b) kvalifikační směrnice. Jak ovšem opakovaně připomíná Soudní dvůr Evropské unie, tento článek musí být „vykládán a uplatňován při dodržení práv zaručených Listinou základních práv Evropské unie, zejména jejím článkem 4 a článkem 19 odst. 2, které absolutně zakazují mučení a nelidské či ponižující zacházení nebo tresty bez ohledu na chování dotyčné osoby, a vyhoštění do státu, v němž této osobě hrozí vážné nebezpečí, že bude takovému zacházení vystavena. Členské státy tudíž nemohou cizince vystěhovat, vyhostit nebo vydat do státu, existují-li závažné a potvrzené důvody se domnívat, že bude v zemi určení vystaven skutečnému nebezpečí zacházení zakázaného článkem 4 a článkem 19 odst. 2 Listiny (viz bod 94 rozsudku SDEU ve věci *M a další* a tam citovanou judikaturu).
43. Z toho vyplývá, že pokud by uprchlíkovi, na kterého se vztahuje důvod pro vyloučení podle čl. 14 odst. 4 kvalifikační směrnice [resp. § 15 odst. 3 písm. d) a e) zákona o azylu], hrozilo, že při jeho navrácení budou porušena jeho základní práva zakotvená v čl. 4 a v čl. 19 odst. 2 Listiny EU, nelze jej navrátit do země původu (bod 95 rozsudku SDEU ve věci *M a další*). Aby ovšem bylo možné ověřit, zda žadateli o mezinárodní ochranu v zemi původu hrozí porušení uvedených základních práv, je nutné, aby žalovaný nejprve posoudil, zda žadatel splňuje hmotněprávní podmínky pro udělení azylu.
44. Je sice pravdou, že dosavadní judikatura vychází z toho, že „[j]estliže v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany bude zjištěn některý z důvodů uvedených v § 15 nebo § 15a zákona [...] o

azylu (důvody vylučující udělení mezinárodní ochrany), rozhodne Ministerstvo vnitra o neudělení mezinárodní ochrany; není dále povinno zjišťovat případnou existenci důvodů uvedených v § 12 (důvody udělení azylu) nebo § 14a (udělení doplňkové ochrany) uvedeného zákona“ (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 7. 9. 2010, č.j. 4 Azs 60/2007-119, č. 2174/2011 Sb. NSS).

45. Tento právní názor však lze považovat s ohledem na závěry plynoucí z rozsudku SDEU ve věci *M a další* za částečně překonaný. Minimálně pokud jde o posuzování podmínek pro udělení mezinárodní ochrany ve formě azylu. Právní názor rozšířeného senátu vychází ze znění zákona o azylu v době, kdy důvody pro vyloučení uvedené v § 15 odpovídaly důvodům uvedeným v Ženevské úmluvě. Absence těchto důvodů pro vyloučení je totiž jedním z kritérií definice uprchlíka. Uprchlíkem ve smyslu čl. 1 F Ženevské úmluvy tedy není osoba, která se dopustila trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti, vážného nepolitického zločinu nebo zvláště krutého činu mimo území azylu, nebo činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Organizace spojených národů. Proto pokud se u žadatele o mezinárodní ochranu zjistí, že se dopustil některého z těchto činů, lze rovnou rozhodnout o neudělení azylu, aniž by bylo nutné posuzovat i ostatní „pozitivní“ kritéria (tj. hrozící pronásledování, azylově-relevantní důvod, kauzální nexus).
46. Naproti tomu osoba, která představuje hrozbu pro společnost z důvodu páčání závažné trestné činnosti, aniž by se dopustila některého z uvedených činů, a která zároveň splňuje kritéria definice uprchlíka, pořád může být uprchlíkem ve smyslu Ženevské úmluvy. Ověření, zda tomu tak skutečně je, by však logicky mělo předcházet úvahám o vyloučení této osoby. Pokud žadatel, u něhož existuje důvod pro vyloučení, zároveň nesplňuje ani některou z dalších podmínek pro udělení azylu, nic nebrání jeho návratu do země původu. V opačném případě, tj. pokud podmínky pro udělení azylu (i přes existenci důvodu pro vyloučení) splňuje, není jeho navrácení možné. Tomuto cizinci pak sice nelze udělit azyl, bude ale nezbytné umožnit mu setrvat na území České republiky v režimu strpění a přiznat mu další související práva, jak to předpokládá nově zakotvený § 28 odst. 9 zákona o azylu. Dané ustanovení totiž nedopadá pouze na cizince, kterým byl azyl odňat z důvodů podle § 15 odst. 3 písm. d) nebo e) zákona o azylu. Dopadá také na cizince, kterým azyl z těchto důvodů nebyl vůbec udělen.
47. Aby se § 28 odst. 9 zákona o azylu ve vztahu k žadatelům o mezinárodní ochranu nestal vyprázdňeným, nelze akceptovat postup žalovaného, který vyloučí žadatele z udělení azylu pro existenci některého z důvodů podle § 15 odst. 3 písm. d) nebo e) zákona o azylu, aniž by současně posoudil, zda tento žadatel jinak splňuje hmotněprávní podmínky pro jeho udělení. Postup žalovaného, který vůbec nezkoumal, zda by žalobce jinak splňoval důvody pro udělení azylu, proto v tomto případě mohl mít za následek porušení zásady nenavrácení.

VI. Závěr a náklady řízení

48. Soud žalobě vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení [§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. V něm je žalovaný právním názorem krajského soudu vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). V dalším řízení bude povinností žalovaného se žádostí žalobce o udělení mezinárodní ochrany opětovně zabývat, a přezkoumatelným způsobem, v souladu s vytyčenými kritérii odůvodnit, zda jsou v případě žalobce dány důvody pro vyloučení z azylu dle § 15 odst. 3 písm. d) zákona o azylu. Pokud takové důvody shledá, posoudí, zda

žalobce případně jinak splňuje důvody pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu a zda jeho vyhoštěním nedojde k porušení zásady nenavracení.

49. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce byl ve věci úspěšný, náhradu nákladů řízení však nepožadoval. Neúspěšnému žalovanému právo na náhradu nákladů řízení nenáleží.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 23. dubna 2024

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D.
samosoudkyně